

Karatekin Hukuk Dergisi Karatekin Law Journal

Cilt/Volume: 2, Sayı/Issue: 2, 77-106

ISSN: 2980-079X

DOI: 10.70011/kahd.1361984

Geliş Tarihi / Received: 17.09.2023

Kabul Tarihi Accepted: 02.04.2024

CEZA HUKUKUNDA SİBER ZORBALIK

Melisa Seval Meray*

Özet

Çağın iletişim ve yaşam aracı olan internet her geçen gün gelişmektedir. İnsanoğlu bu gelişmelere hızlı bir şekilde uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bu uyum sağlama sürecinde zaman zaman yeni teknolojiler başkalarına zarar vermek amacıyla kullanılabilir. Gerçek hayattaki bazı kötü davranışlar ve suçlar da böylelikle internet alemine taşınmaktadır. Siber zorbalık da internet alemine taşınan bu zarar verici davranışlardan biridir. Hatta bazı siber zorbalık halleri suç da teşkil etmektedir. Örneğin internet aracılığıyla birine siber zorbalık uygulayarak o kişiye karşı cinsel taciz suçunu işlemek mümkündür. Bazı ülkeler ceza kanunlarında siber zorbalığı bir suç olarak düzenleyerek bu fiili önlemeyi amaçlarken; bazı ülkeler ise siber zorbalık sonucunda kanunlarında yer alan bir suç olursa o suça göre fiili cezalandırma yolunu tercih etmiştir. Türkiye de bu ikinci tip ülkelere örnektir. Yani Türk Ceza Kanunu'nda siber zorbalık ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmemiştir. Ancak siber zorbalık birçok suçun kapsamında cezalandırılabilir. Fakat teknolojik gelişmeler arttıkça siber zorbalık ve buna benzer olumsuz davranışlar da artacaktır. Dolayısıyla bunları önleyici, bu fiilleri uygulamak isteyenleri caydırıcı birtakım kuralların olması gerekliliği muhakkaktır. Özellikle çocukları ve gençleri çok etkileyen hatta bazı hallerde intihara kadar varabilen siber zorbalık fiilinin ceza hukuku kapsamına alınması ya da en azından ayrı bir hüküm olarak düzenlenmiyorsa bile mevcut hükümlerin içerisinde daha detaylı düzenlemeler yapılarak bir şekilde kapsama dâhil edilmesi gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Siber Zorbalık, Zorbalık, Çocuk, Ceza Hukuku, Uluslararası Hukuk

CYBER BULLYING IN CRIMINAL LAW

Abstract

The internet, the communication and life tool of our age, is developing day by day. Human beings are trying to adapt quickly to these developments. During this adaptation process, new technologies can sometimes be used to harm others. Some bad behaviors and crimes in real life are thus transferred to the internet world. Cyber bullying is one of these harmful behaviors that has moved to the internet world. Some cases of cyberbullying even constitute crimes. For example, it is possible to commit the crime of sexual harassment against someone by cyberbullying someone via the internet. While some countries aim to prevent this act by regulating cyberbullying as a crime in their criminal laws; some countries, on the other hand, have preferred to punish people according to their laws if a crime occurs as a result of cyberbullying. Türkiye is an example of this second type of country. In other words, cyber bullying is not regulated as a separate type of crime in the Turkish Penal Code. However, cyber bullying can be punished within the scope of many crimes. However, as technological developments increase, cyberbullying and similar negative behaviors will also increase. Therefore, it is obvious that there must be some rules that prevent these acts and deter those who want to commit these acts. The act of cyberbullying, which affects especially children and young people very much and can even lead to suicide in some cases, needs to be included within the scope of criminal law, or at least if it is not regulated as a separate provision, it should be included within the scope in some way by making more detailed arrangements within the existing provisions.

Keywords: Cyber bullying, Bullying, Child, Criminal Law, International Law

* Melisa Seval Meray, Avukat, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, e-posta: melisasevalmeray@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0490-5240

GİRİŞ

“Dijital Çağ”¹ ya da “Bilgi Çağı”² olarak adlandırılan 21. yüzyılda teknoloji her geçen gün gelişmektedir. Gelişen teknoloji birtakım sorunları da beraberinde getirmekle kalmamakta mevcut sorunlara da yeni boyutlar kazandırmaktadır. Siber zorbalık da genellikle öğrenciler arasında yaşanan akran zorbalığı sorununun teknoloji ile yeni bir boyut kazanmış halidir. Uluslararası bir sorun olan siber zorbalık, teknolojinin sağlamış olduğu kolaylıktan faydalanılarak gerçekleştirilmektedir. Genellikle gençlerin maruz kaldığı siber zorbalık, internet aracılığıyla gerçekleştirildiğinden her an her yerden yapılabilmektedir. Dolayısıyla siber zorbalığın, bu zorbalık türüne maruz kalan kişilerin hayatlarının her anını etkileyebilme potansiyeli söz konusudur³.

Yapılan bazı araştırmalar, siber zorbalığın akran zorbalığından daha fazla olumsuz etkiye sebep olduğunu ortaya koymuştur⁴. UNICEF’e göre gençlerin %70’i siber zorbalığa maruz kalmaktadır⁵. Bu kadar yaygın görülen ve maruz kalanı birçok yönden etkileyen siber zorbalığa karşı önlemler alınması gerekmektedir. Hukuki düzenlemeler de alınacak bu önlemlerin başında gelmektedir. Zira hukukun amacı, toplum düzenini sağlamak, ihtiyaçlara cevap vermek ve bunları yaparken de adaleti gözetmektir⁶. Bu kapsamda Kanada’nın Manitoba eyaleti gibi bazı yerlerde siber zorbalık, bağımsız bir kanunla (*The Cyberbullying Prevention Act*) haksız fiil olarak kabul edilmiş ve tazminat yaptırımına bağlanmıştır⁷. Buna karşılık bazı ülkelerde siber zorbalık, suç teşkil eden bir fiil olarak kabul edilmiş ve cezai yaptırıma bağlanmıştır. Yeni Zelanda’da bu fiili suç olarak kabul eden *Harmful Digital Communications Act 2015* örnek gösterilebilir⁸. Türkiye’de siber zorbalığa ilişkin özel bir kanun bulunmamakla birlikte var olan kanunlarda doğrudan siber zorbalığa ilişkin bir hüküm de yer almamaktadır. Ancak özellikle

1 Fadime Şimşek İşliyen, “Dijital Çağda Bilginin Değişen Niteliği ve İnfobezite: Z Kuşağı Üzerine Bir Odak Grup Çalışması”, *Selçuk İletişim* 13, S.1 (27 Ocak 2020): 246.

2 Hasan Yüksel, “Bilgi Çağı ve Küreselleşme Diyalektikleri Çerçevesinde İşletmelerde Stratejik Bir Yaklaşım Olarak Yetenek Yönetimi Uygulamaları: Örgüt ve İşgören Merkezli Bir Değerlendirme”, *Social Sciences* 9, S.4 (10 Ekim 2014): 70, <https://doi.org/10.12739/NWSA.2014.9.4.3C0122>.

3 Volkan Maviş, “Ceza Hukuku Boyutuyla Siber Zorbalık”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 29, S.3 (2021): 2456, <https://doi.org/10.15337/suhfd.929815>.

4 Claire P. Monks, Susanne Robinson ve Penny Worlidge, “The emergence of cyberbullying: A Survey of Primary School Pupils’perceptions and Experiences,” *School Psychology International* 33, S.5 (2012): 487, <https://doi.org/10.1177/014303431244524>.

5 UNESCO, “Dünyada gençlerin %70’inin maruz kaldığı online zorbalık ve tacizin önlenmesi için”, Son erişim: Kasım 1, 2022, <https://www.unicefturk.org/yazi/guvenliinternetgunu>.

6 Muhammet Özkes, *Temel Hukuk Bilgisi*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2016), 49.

7 The Cyberbullying Prevention Act, Son erişim: Kasım 1, 2022, <https://web2.gov.mb.ca/bills/40-2/b214e.php>.

8 Harmful Digital Communications Act 2015, Son erişim: Kasım 1, 2022, <https://www.legislation.govt.nz/act/public/2015/0063/latest/whole.html#DLM5711852>.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda⁹ (TCK) var olan hakaret, tehdit, ısrarlı takip gibi suç tiplerinin bir kısmı siber zorbalık sonucu oluşacak durumlara uygulanabilir niteliktedir. Siber zorbalığın bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi gerekip gerekmediği de doktrinde tartışmalıdır.

Bu çalışmada öncelikle “zorbalık” ve “siber zorbalık” kavramları tanımlanacak, ardından siber zorbalığın özellikleri ve etkilerine kısaca değinilecek, siber zorbalığın uluslararası hukukta ve Türk Ceza Hukukundaki yeri tartışılacaktır. Bu çalışma ile siber zorbalığın ceza hukukunda nasıl değerlendirilmesi gerektiği sorununa çözüm aranması amaçlanmıştır.

I. ZORBALIK VE SİBER ZORBALIK KAVRAMLARI

A. ZORBALIK KAVRAMI, TÜRLERİ VE ETKİLERİ

Siber zorbalık kavramının anlaşılabilmesi için öncelikle zorbalık kavramının incelenmesi gerekir. Türk Dil Kurumu (TDK) “zorba” kelimesini “*Gücüne güvenerek hükmü altında bulunanlara söz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan kimse*” şeklinde tanımlamıştır¹⁰. Bu şekilde davranan zorbalıların yaptıkları davranışlar da TDK tarafından zorbalık olarak nitelendirilmektedir. Diğer bir tanıma göre ise zorbalık; daha güçlü bir kişinin, daha az güçlü bir kişiye tekrarlanan psikolojik ve fiziksel baskısıdır¹¹.

Bireyin, diğer bireyler üzerinde kontrol kurmak ve onlardan daha güçlü olduğunu göstermek amacıyla uyguladığı saldırganca davranışlar olarak da tanımlanan zorbalık kişinin akran grubu içerisinde statü kazanma isteğinin bir sonucudur¹². Statü kazanma amacıyla yapılan hareketlerin zorbalık olarak nitelendirilebilmesi için hareketlerin kasıtlı yapılması, saldırganca olması, süreklilik arz etmesi ve taraflar arasında güç dengesizliğinin olması gerekir¹³. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda, gerçekleştirilen her saldırganca davranışın zorbalık olarak nitelendirilemeyeceği anlaşılacaktır.

Zorbalığın daha iyi anlaşılabilmesi için doktrinde zorbalık bazı türlere ayrılmıştır. Bu türlerle ilgili görüş birliği bulunmamakla birlikte zorbalığı temelde doğrudan ve dolaylı zorbalık olmak üzere iki türde incelemek mümkündür¹⁴. Buna karşılık; sözel zorbalık, fiziksel

9 “Türk Ceza Kanunu”, 5237 § (2004), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>.

10 Güncel Türkçe Sözlük “Zorba”, Son erişim: Kasım 7, 2022, <https://sozluk.gov.tr/>.

11 David P. Farrington, “Understanding and Preventing Bullying”, *Crime and Justice* 17, (1993): 381, <https://doi.org/10.1086/449217>.

12 Robert Schleser, *Violence in Schools: Issues, Consequences and Expressions*, Kathy Sexton – Radek tarafından düzenlendi, (USA: Praeger, 2005), 51.

13 Rıza Gökler, “Okullarda akran zorbalığı”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6,S.2 (2009): 520.

14 Dan Olweus, *Bullying at School: What We Know and What We Can Do*, (UK: Blackwell Publishing, 1993),

zorbalık, duygusal zorbalık, ırkçı zorbalık, davranış zorbalığı, bozucu zorbalık ve cinsel zorbalık olarak zorbalığı daha çok türe ayıran yazarlar da bulunmaktadır¹⁵.

Farklı türlerde gerçekleştirilebilen zorbalığın hem mağdur hem de zorba açısından çeşitli etkileri bulunmaktadır. Mağdur açısından psikolojik birtakım etkileri olmakla birlikte; karnı ağrısı, baş ağrısı, iştah kaybı gibi fiziksel etkileri de söz konusudur. Ayrıca zorbalığa uğrayan öğrencilerin zihinleri zorbalık eylemi ile meşgul olduğundan konsantrasyon eksiklikleri sebebiyle akademik başarılarında düşmeler görülebilmektedir. Yoğun bir şekilde zorbalığa maruz kalan kişiler bunun izlerini ömür boyunca taşıyabilmekte; hatta bazı kimseler maruz kaldıkları zorbalıklar neticesinde intihar edebilmektedir¹⁶. Zorbalığın zorbalar üzerindeki olumsuz etkileri ise anti sosyal kişilik bozukluğu, madde kullanımı, dışlanma, okulu bırakma gibi farklı şekillerde görülebilmektedir¹⁷.

B. SİBER ZORBALIK

1. Siber Zorbalığın Tanımı ve Yaygınlığı

İngilizcesi “*cyberbullying*” olan ve Türkçeye “siber zorbalık” veya “sanal zorbalık” olarak geçen siber zorbalık; ilk defa *Bill Belsey* tarafından tanımlanmıştır. *Belsey*'e göre; başkalarına zarar vermek amacıyla kasıtlı, tekrarlanan ve düşmanca davranışların bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak bir kişi veya grupça gerçekleştirilmesine siber zorbalık denir¹⁸.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonuna (*UNICEF*) göre siber zorbalık; dijital teknolojilerin kullanımıyla gerçekleştirilen, hedeflenenleri korkutmayı, kızdırmayı ya da utandırmayı amaçlayan tekrarlanan davranışlardır¹⁹. Doktrinde yer alan bir başka tanıma göre ise siber zorbalık; birey ya da bir grup tarafından kendini kolayca savunamayan bir mağdura karşı, elektronik iletişim araçları kullanılarak, zaman içinde tekrarlanarak kasıtlı bir biçimde gerçekleştirilen eylemdir²⁰. Bu tanımlardan yola çıkarak siber zorbalığın; bilgisayar, telefon

10.

¹⁵ Mustafa Şahin ve Sırrı Akbaba, *Okulda ve Sanal Ortamda Zorbalık ve Empati*, (Ankara: Nobel, 2017), 26.

¹⁶ Ahmet Furkan Süner, Ezgi Emli Alpay, Belgin Ünal, “Akran Zorbalığına Kısa Bir Bakış: Birinci Basamak Sağlık Çalışanlarına Tavsiyeler,” *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi* 30, S.6 (2021): 447, <https://doi.org/10.17942/sted.915101>.

¹⁷ Douglas Vanderbilt, Marilyn Augustyn, “The Effects of Bullying,” *Paediatrics and Child Health* 20, S. 7 (2010), 316, <https://doi.org/10.1016/j.paed.2010.03.008>.

¹⁸ “The World’s First Definition of “Cyberbullying””, Son erişim: Kasım 11, 2022, <https://cyberbullying.ca/>.

¹⁹ UNICEF, “Cyberbullying: What is it and how to stop it”, Son erişim: Kasım 11, 2022, <https://www.unicef.org/end-violence/how-to-stop-cyberbullying>.

²⁰ Peter K. Smith, Jess Mahdavi, Manuel Carvalho, Sonja Fisher, Shanette Russel, Neil Tippet, “Cyberbullying: Its Nature and Impact in Secondary Pupils,” *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 49, S.4 (2008): 376, <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>.

gibi dijital araçlarla, tekrarlanan, kasıtlı olarak gerçekleştirilen davranışlardan oluştuğu sonucuna varılabilir.

Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak yapılan siber zorbalık:

- Kaba bir dil kullanarak karşıdakini kışkırtma (*flaming*),
- Sürekli olarak kötü ve aşağılayıcı mesajlarla taciz etme (*harassment*),
- Kişinin itibarını zedeleyecek dedikodular yayma (*denigration*),
- Başka biriymiş gibi bir kimliğe bürünerek karşıdaki kişiye kandırma (*impersonation*),
- Karşıdaki kişinin sırlarını veya utanç verici bilgilerini ya da görüntülerini çevrimiçi olarak paylaşma (*outing*),
- Kişiye çevrimiçi gruplardan kasten dışlama (*exclusion*),
- Tehdit içeren ya da korkuya sebep olan yoğun taciz ve aşağılama (*cyberstalking*)²¹,
- Cinsel içerikli fotoğraf veya videolar gönderme (*sexting*),
- Sahte sosyal medya hesabıyla kişiye romantik açıdan kandırma (*catfishing*)²²

gibi farklı şekillerde gerçekleştirilebilir.

Siber zorbalık farklı şekillerde görülebilmesinin yanında farklı yollarla da gerçekleştirilebilir. Sosyal medya platformlarında kişi hakkında dedikodu yaymak ya da kişinin aşağılandığı bir fotoğrafını sosyal medyada paylaşmak; kabaca yazılmış kısa mesajla kişiye kışkırtmak farklı yollarla gerçekleştirilebilecek siber zorbalığa verilebilecek örneklerdir. Bu kadar çeşitli şekillerde ve böyle farklı yollarla görülebilmesi sebebiyle siber zorbalığın her yerde ve her zaman uygulanabilmesi kolaylaşmaktadır. Doktrinde teknolojinin gelişmeye devam etmesiyle birlikte zorbalık türlerinin de artabileceği öngörülmektedir²³.

Uygulanabilme potansiyeli bu kadar yüksek olan siber zorbalığın ne kadar yaygın olduğunun tespiti için bazı çalışmalar yapılmıştır. Örneğin Kanada’da 432 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin %23’ünün birkaç kez siber tacize uğradığı sonucuna varılmıřtır²⁴. Amerika’da 10-15 yaş aralığındaki “Medya ile Büyüyen Gençler” adlı çalışmada gençlerin %34,5’inin sanal zorbalığa uğradığı belirlenmiřtir²⁵. Türkiye’de 12-19 yaş

²¹ Nancy E. Willard, *Cyberbullying and Cyberthreats: Responding to The Challenge of Online Social Aggression, Threats and Distress*, (ABD: Malloy, 2007), 5-11.

²² June F. Chisholm, “Review of the Status of Cyberbullying and Cyberbullying Prevention,” *Journal of Information Systems Education* 25, S. 1 (2014): 79, <https://jise.org/Volume25/n1/JISEv25n1p77.html>.

²³ Burcu Türk, Gülçin şenyuva, “şiddet Sarmalı İçinden Siber Zorbalık: Bir Gözden Geçirme,” *Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 10 (2021): 468, <https://doi.org/10.21733/ibad.901032>.

²⁴ Tanya Beran, Qing Li, “Cyber-Harassment: A Study of A New Method for An Old Behaviour,” *Journal of Educational Computing Research* 32, S. 3 (2005): 269, <https://doi.org/10.2190/8YQM-B04H-PG4D-BLLH>.

²⁵ Michele L. Ybarra, Marie Diener-West, Philip J. Leaf, “Examining the Overlap in Internet Harassment and

mağdur kısa süreliğine de olsa zorbalıktan kurtulmuş bile olsa internette mağdur hakkında paylaşımlar üçüncü kişilerin erişimine açık kalmaya devam edecektir³⁰. Dolayısıyla geleneksel akran zorbalığıyla kıyaslandığında siber zorbalık mağduru daha erişilebilir bir konumdadır.

b. Tekrarlanabilirlik

Yüz yüze zorbalığın nitelikleri arasında tekrarlanma unsuru bulunmaktadır³¹. Zira bir kez yapılan bir davranış sadece bir saldırıdan ibaret de olabilir. Ancak yapılan saldırganca davranışların süreklilik arz etmesi durumunda zorbalıktan söz edilebilir. Örneğin bir kişinin vücut bütünlüğüne zarar verileceği yönündeki tek seferlik bir iddia tehdit suçunu oluştururken aynı tehdidin sürekli olarak ifade edilerek karşıdaki kişinin korkutulması halinde yine tehdit suçu meydana gelmekle birlikte söz konusu davranış zorbalık olarak da nitelendirilebilecektir. Siber zorbalık da yüz yüze zorbalık gibi tekrarlanabilirlik unsurunu barındırmaktadır³².

Her ne kadar siber zorbalıkta tekrarlanabilirlik unsur olarak aransa da doktrinde bu tekrarlanabilirliğin geleneksel akran zorbalığındaki gibi olması gerekip gerekmediği tartışmalıdır. Siber zorbalıktaki tekrar unsurunun sağlanması bir fiilin birden fazla kez yapılması şeklinde olabileceği gibi yapılan bir eylemin etkisinin sürmesi şeklinde de olabilir³³. Örneğin kişiye sürekli olarak hakaret içerikli e-posta gönderilmesi tekrar unsurunu barından bir siber zorbalık olarak değerlendirilebilir. Bir kişinin aşağılayıcı nitelikte bir videosunun bir kez paylaşılması ve alay etme amacıyla birçok kişinin bu videoyu izlemesiyle de siber zorbalığın gerçekleşeceği *Betts* tarafından ifade edilmektedir. Çünkü eylemin kendisini bir tekrarlama hali bulunmasa da mağdur, videonun farklı kişiler tarafından sürekli izlenmesiyle tekrar tekrar aynı duyguları yaşamaya devam edecektir³⁴. Dolayısıyla siber zorbalık için aranan bu tekrarlanabilirlik unsuru dar yorumlanmamalı; sadece hareketin tekrar etmesi hali değil mağdura yaşattığı hissin yani neticenin tekrarı da bu kapsama alınmalıdır.

c. Anonimlik

Geleneksel akran zorbalığını zorba mağdura karşı doğrudan gerçekleştirdiğinden zorbanın kim olduğu bellidir. Fakat bugünün dünyasında kişiler teknolojik araçları diledikleri

³⁰ Robin M. Kowalski, Susan P. Limber, Patricia W. Agatston, *Cyberbullying: Bullying in The Digital Age*, (Birleşik Krallık: Wiley-Blackwell, 2012), 111.

³¹ Nermin Gürhan, "Her yönü ile akran zorbalığı", *Türkiye Klinikleri J Psychiatry Nurs-Special Topics* 3,S.2 (2017): 178.

³² Cyberbullying Research Center, "What Is Cyberbullying?", Cyberbullying Research Center, 05 Ocak 2015, <https://cyberbullying.org/what-is-cyberbullying>.

³³ Maviş, "Ceza Hukuku Boyutuyla Siber Zorbalık", 2464 - 2465

³⁴ Lucy R. Betts, *Cyberbullying: Approaches, Consequences and Interventions*, (Nottingham: Palgrave Macmillian, 2016), 38.

gibi kimliklerini gizleyerek kullanabilmektedirler. Siber zorbalığı gerçekleştiren zorba sahte sosyal medya hesaplarıyla ya da başkasının kimliğine bürünmek suretiyle zorbalığı gerçekleştirebilir. Dolayısıyla böyle bir durumda geleneksel akran zorbalığında söz konusu olmayan bir şekilde zorbanın kimliği belli olmayacağından anonim bir biçimde siber zorbalık fiilinin gerçekleşmesi söz konusu olur³⁵.

Bu anonimlik durumu zorbanın işini kolaylaştırırken mağdur için durumu daha zorlaştırabilir. Çünkü siber zorba, kimliğini gizleyebildiği için daha rahat bir şekilde korkusuzca bu fiili gerçekleştirebilir. Buna karşılık mağdur kimle muhatap olduğunu bilmediğinden korkusu daha da artabilir ve bu durum akran zorbalığında fiziksel açıdan söz konusu olan güç dengesizliğini siber zorba ile mağdur arasında artırır³⁶. Bu doğrultuda örneğin TCK m. 106'da kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyarak tehdit suçunu işlemesi nitelikli hal olarak değerlendirilmiş ve anonim olarak işlenen tehdit suçunun daha fazla ceza yaptırımına tabi tutulması öngörülmüştür.

d. Üçüncü Kişiler

Yüz yüze zorbalıkta üçüncü kişilerin zorbalık fiiline katılımı oldukça sınırlıdır. Üçüncü kişiler tarafından bir müdahalenin söz konusu olduğu hallerde de bu müdahaleye katılan kişi sayısı oldukça azdır. Ancak siber zorbalık bu yönden yüz yüze zorbalıktan ayrılmaktadır³⁷.

Elektronik posta, kısa mesaj gibi uygulamalar üzerinden birebir olmadığı müddetçe genellikle siber zorbalık kamuya açık bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla yapılan bu sanal zorbalığa üçüncü kişilerin doğrudan bir müdahale imkânı bulunmakla birlikte müdahale etmeseler dahi şahitlikleri söz konusu olmaktadır. Örneğin bir kişiyle alay edilen bir video internete yüklendiği takdirde kişiyi hiç tanımayan insanlar dahi bu videoyu izleyerek bu siber zorbalık eylemine müdahil olmuş olacaktır³⁸.

Öte yandan siber zorbalık mağduru utandırmak ya da rahatsız etmek amacıyla bilinçli bir şekilde üçüncü kişiler dâhil edilerek de yapılabilir. Mağdurun özel bilgilerinin elektronik posta aracılığıyla başka kişilere verilmesi ya da mağduru utandırmak amacıyla özel fotoğraflarının sosyal medya platformlarında paylaşılması mağduru üçüncü kişilere karşı mahcup etmek

³⁵ Gülendam Akgül, "Siber zorbalığın nedenleri üzerine kuramsal açıklamalar", *Gelişim ve Psikoloji Dergisi* 1,S.2 (2020): 153.

³⁶ Shaheem Shariff, *Cyber-Bullying: Issues and Solution for the School, the Classroom and the Home*, (Londra: Routledge, 2008), alıntı Erkan Yaman, Yüksel Eroğlu, Adem Peker, "Başa Çıkma Stratejileri ile Okul Zorbalığı ve Siber Zorbalık", (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2011), 176-177.

³⁷ Maviş, "Ceza Hukuku Boyutuyla Siber Zorbalık", 2466.

³⁸ Slonje, Smith, "Cyberbullying: Another Main Type of Bullying?", 148

amacıyla yapılan bu tip sanal zorbalığa örnek olarak verilebilir³⁹. Sonuç olarak yüz yüze zorbalıkta üçüncü kişilerin sınırlı bir katılımı söz konusuysen siber zorbalıkta üçüncü kişilerin zorbalığa katılımı istisnai durumlar haricinde unsurlardan biri olarak kabul edilebilir.

3. Siber Zorbalığın Etkileri

Siber zorbalığın fiziksel, psikolojik, sosyal ve akademik olmak üzere dört ayrı olumsuz etkisinden bahsetmek mümkündür. Siber zorbalığın fiziksel etkileri zorbalığın fiziksel etkileri ile benzerlik gösterir. Karın ağrısı, baş ağrısı, kilo kaybı gibi etkilerinin yanında sanal zorbalık mağdurlarının kendilerine zarar verme hatta intihar etme gibi eylemlerde buldukları da görülmektedir⁴⁰.

Stresli ruh hali, kendini değersiz hissetme ve üzüntülü olma siber zorbalığın psikolojik etkilerindedir. Ayrıca arkadaşlık ilişkilerinde çatışma, güvensizlik gibi sosyal anlamda olumsuz etkilerden de bahsedilebilir. Sanal zorbalığın okul başarısına da olumsuz etkileri olmaktadır. Öğrenci olan siber zorba mağdurlarının ders başarılarında düşmeler görülebileceği gibi bu öğrenciler okuldan kaçma eğilimleri de göstermektedir⁴¹.

II. ULUSLARARASI HUKUKTA SİBER ZORBALIK

Teknolojinin günden güne gelişmesiyle birlikte hukuki düzenlemelerde yeniliklere olan ihtiyaç da artmaktadır. Çünkü her yeni gelişme bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Hukuk da bu sorunlara çözüm sunmak için dinamik bir özellik göstererek gelişmek zorunda kalmaktadır. Her ne kadar teknolojik gelişmeler kadar hızlı bir hukuki gelişmeden bahsedemesek de zamanla teknolojinin getirdiği sorunlar hukukun konusuna dahil olmakta ve bu sorunlara çözüm arayışlarına girilmektedir.

Siber zorbalık da teknolojik gelişmelerin meydana getirdiği sorunlardan biridir ve gittikçe daha ciddi bir problem haline gelmektedir. Özellikle çocukları ve gençleri birçok açıdan tehdit eden siber zorbalık sorununa hukukun çözüm sunması gerekmektedir. Her ülke siber zorbalığa yönelik kanuni düzenleme yapmamakla birlikte kimi ülkeler siber zorbalığa yönelik kanunlar çıkarmış, kimi ülkeler de mevcut kanunlarındaki hükümleri siber zorbalık fiiline de uygulama yolunu tercih etmiştir. Dünyada siber zorbalığa hukuki açıdan nasıl yaklaşıldığını anlamak için birkaç örnek ülkenin incelenmesi yerinde olacaktır.

³⁹ Betts, *Cyberbullying: Approaches, Consequences and Interventions*, 18

⁴⁰ Funda Barutçu Yıldırım, "Siber Zorbalığın Sonuçları" İbrahim Tanrıkulu tarafından düzenlenmiştir, (Ankara: Anı, 2020), 213.

⁴¹ Yaman, Eroğlu, Peker, "Başa Çıkma Stratejileri ile Okul Zorbalığı ve Siber Zorbalık", 192.

A. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), eyaletlerden oluşan bir ülke olduğu için iki ayrı yargısal sisteme sahiptir. Yani hem federal devletin hem de kendi içlerinde federe devletlerin yasaları mevcuttur. Federal devletin yasalarında doğrudan siber zorbalığa yönelik bir düzenleme yer almamakla birlikte var olan kanun hükümleri sanal zorbalığı da uygulanabilir niteliktedir. 50 eyaletten 48 tanesinin ise siber zorbalığa ya da elektronik tacize yönelik kanunlarında düzenlemeler bulunmaktadır^{42,43}.

Siber zorbalığa kanunlarında yer veren eyaletlerden biri Kaliforniya'dır. Kaliforniya Ceza Kanunu m. 653.2'ye göre; bir elektronik iletişim aracıyla diğer bir kişiye karşı siber zorbalık yapmanın cezası ya bir yıl hapis cezası ya bin dolardan fazla olmamak kaydıyla para cezası ya da bu cezaların her ikisinin birden verilmesi şeklinde öngörülmüştür. Ayrıca madde kapsamında elektronik iletişim cihazları; telefon, cep telefonu, bilgisayar, internet web sayfaları ve siteleri, video kaydediciler, faks makineleri gibi cihazlar olarak tanımlanmıştır⁴⁴.

Kansas eyaleti okul politikaları kapsamında siber zorbalığı düzenlemiştir. Ayrıca "2012 Tüzüğü (2012 Statute)" m. 62 ile kamu huzuruna aykırı suçlar başlığı altında telekomünikasyon cihazı ile taciz suçunu düzenlemiştir. Buna göre müstehcen içerikli resim veya metinleri yaymak, karşı taraftaki kişiyi tehdit etmek ya da taciz etmek amacıyla aramalar yapmak gibi fiiller suç olarak sayılmıştır⁴⁵.

Kolorado eyaletinde ise 2013 yılında Kiana adında genç bir kızın maruz kaldığı siber zorbalığa dayanamayıp intihar ettikten sonra belden aşağısının felç kalması neticesinde 2015 yılında "Kiana Yasası (Kiana's Act)" isimli bir yasa çıkarılmıştır⁴⁶. Bu yasa elektronik ortam aracılığıyla anonim bir şekilde veya başka bir şekilde taciz ya da müstehcen bir yorum gibi

⁴² Sameer Hinduja, Justin W. "Patchin, State Bullying Laws", Son erişim: Kasım 16, 2022, <https://cyberbullying.org/Bullying-and-Cyberbullying-Laws.pdf>.

⁴³ "Bullying Laws and Cyberbullying Laws Across America", Cyberbullying Research Center, erişim 21 Ocak 2024, <https://cyberbullying.org/bullying-laws>.

⁴⁴ **Penal Code – Pen: 653.2.**, Son erişim: Kasım 16, 2022, https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?lawCode=PEN§ionNum=653.2.

⁴⁵ **Article 62- Crimes Against the Public Peace**, Son erişim: Kasım 16, 2022, http://www.kslegislature.org/li_2012/b2011_12/statute/021_000_0000_chapter/021_062_0000_article/021_062_0006_section/021_062_0006_k/.

⁴⁶ Weld County District Attorney's Office, *Cyberbullying: How Do I Comfort My Teen? I'm Cyberbullied. What Can I Do?* (Colorado), 2-3, son erişim: Kasım 16, 2022, <https://www.weldda.com/files/sharedassets/weldda/diversions/documents/cyberbullying-how-do-i-comfort-my-teen.pdf>.

fiilleri kabahat olarak nitelendirmiş ve 6 aya kadar hapis cezası öngörmüştür⁴⁷.

Federal devlet ise “Çocukların İnternetini Koruma Yasası (*Children’s Internet Protection Act*)”, “1998 Çocukların Çevrimiçi Gizliliğini Koruma Yasası (*Children’s Online Privacy Protection Act of 1998*)”, “Kadınlara Yönelik Cinsel Şiddet Yasası (*Violence Against Women Act*)”, “Bilgisayar Dolandırıcılığı ve İstismar Yasası (*Computer Fraud&Abuse Act*)” gibi yasalar ile siber zorbalığa yönelik hukuki yaptırımlar düzenleyerek siber zorbalığı azaltmayı amaçlamıştır⁴⁸.

B. FİLİPİNLER

Filipinler’de 2012 yılında “Tüm İlköğretim ve Ortaokulların Kurumlarındaki Zorbalık Eylemlerinin Önleme ve Ele Almaya Yönelik Politikalar Belirlenmesini Gerektiren Yasa” isimli bir kanun kabul edilmiş ve kanunun 2. bölümünde zorbalık eylemleri tanımlanmıştır. Bahsi geçen bölümün d bendinde siber zorbalık teknoloji ya da herhangi bir elektronik araç kullanılarak yapılan zorbalık olarak tanımlanmıştır. Bu şekilde tanımlanan eylemlerin yapılması halinde okullara velilere ve kolluğa bildirim yükümlülüğü getirmiştir. Ayrıca bu kanunda zorbalığı yapan öğrencilere disiplin yaptırımını da öngörülmüştür⁴⁹.

C. BİRLEŞİK KRALLIK

Birleşik Krallık yasalarında sanal zorbalığa yönelik bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak Birleşik Krallık’ta var olan kanuni düzenlemeleri siber zorbalığa uygulamak bazı açılardan mümkündür. Örneğin 1997 tarihli Tacizden Koruma Yasası (*Protection from Harassment Act*) genel nitelikte bir hükümdür ve sınırlayıcı bir düzenlemede bulunmadığından elektronik taciz halinde de uygulanabilir niteliktedir⁵⁰. Bir diğer Birleşik Krallık yasası olan “*Malicious Communications Act 1988*” ise sıkıntı veya endişeye yol açmak amacıyla elektronik cihazlarla iletişim kurma haline iki yıla kadar hapis veya para cezasına ya da her ikisine birden

⁴⁷ 18-9-111. Harassment--Kiana Arellano's law, Son erişim: Kasım 17, 2022, <https://www.womenslaw.org/laws/co/statutes/ss-18-9-111-harassment-kiana-arellanos-law>.

⁴⁸ Servet Yetim, “Siber Zorbalık, Türkiye ve ABD Karşılaştırması,” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 120, (2015): 350-351, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-120-1516>.

⁴⁹ REPUBLIC ACT NO. 10627 AN Act Requiring All Elementary and Secondary Schools to Adopt Policies to Prevent and Address the Acts of Bullying in Their Institutions, Son Erişim: Kasım 17, 2022, https://lawphil.net/statutes/repacts/ra2013/ra_10627_2013.html.

⁵⁰ Protection from Harassment Act 1997, Son erişim: Kasım 17, 2022, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/40/section/1>.

mahkûmiyet halini düzenlemiştir⁵¹. “1989 Çocuk Yasası (Children Act 1989)”⁵², “2006 Eğitim ve Denetim Yasası (Education and Inspections Act 2006)”⁵³ gibi kanunlardaki hükümler de öğrenciler arasındaki sanal zorbalıklara karşı uygulanabilecek kanunlardandır.

D. AVUSTURALYA

Avusturalya yasalarında özel olarak bir siber zorbalık suçu bulunmamaktadır. Ancak işlenen bir siber zorbalık fiilinin kanundaki tanıma uyması halinde 1955 tarihli İngiliz Milletler Topluluğu Ceza Kanunu’nda düzenlenen telekomünikasyon suçları kapsamında zorbanın cezalandırılması mümkün olacaktır. Örneğin bu kanun sayesinde iletişim araçlarıyla çocuk istismarı yapan kimse 10 yıl hapis cezasına çarptırılacaktır⁵⁴.

E. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNİN YAKLAŞIMI

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) önüne gelen bir olayda başvuru sevgilisinden ayrıldıktan sonra bazı tehditlere ve saldırganca davranışlara maruz kalmıştır. Maruz kaldığı bu saldırganca davranışlardan biri de başvuran adına açılan bir sosyal medya hesabında başvuranın kişisel bilgileri ile müstehcen içerikli fotoğraflarının paylaşılması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bu sosyal medya hesabından başvuranın çocuğunun arkadaşları ve öğretmeni de arkadaş olarak eklenmiştir.

Mahkeme konuyu UNESCO-ITU Geniş Bant Dijital Kalkınma Komisyonu'nun Geniş Bant ve Toplumsal Cinsiyet Çalışma Grubu tarafından hazırlanan 2015 tarihli “*Cyberviolence against Women and Girls: A World-wide Wake-up Call*” rapor⁵⁵ ve Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan “*Mapping study on cyberviolence*”⁵⁶ kapsamında değerlendirerek olayın bir siber şiddet olduğu kanaatine ulaşmıştır⁵⁷.

⁵¹ **Malicious Communications Act 1988**, Son erişim: Kasım 17, 2022, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/27/section/1>.

⁵² “Children Act 1989”, Son erişim: Kasım 17, 2022, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/41/section/47>.

⁵³ “Education and Inspections Act 2006”, Son erişim: Kasım 17, 2022, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/40/part/7/chapter/1>.

⁵⁴ “Telecommunications Offences and Other Measures”, Son erişim: Kasım 17, 2022, http://classic.austlii.edu.au/au/legis/cth/num_act/claoaoma22004729/sch1.html.

⁵⁵ “Cyberviolence against Women and Girls: A World-wide Wake-up Call” Son erişim: Kasım 17, 2022, <https://en.unesco.org/sites/default/files/genderreport2015final.pdf>.

⁵⁶ “Mapping study on cyberviolence” Son erişim: Kasım 17, 2022, <https://rm.coe.int/t-cy-mapping-study-on-cyberviolence-final/1680a1307c>.

⁵⁷ Case of Volodina v. Russia. [40419/19](https://www.echr.coe.int/tk1/en/cases/2019_4041919) (AİHM, 14 Eylül) 2021.

III. TÜRK HUKUKUNDA SİBER ZORBALIK

Dünyada olduğu kadar Türkiye’de de siber zorbalık günden güne ciddi bir sorun haline almaktadır. Adeta bir güç gösterisi olarak algılanan zorbalık fiiline daha çok çocuklar ve gençler maruz kalmaktadır. Hal böyle olunca dünyada olduğu gibi Türkiye’de siber zorbalığı önlemeye yönelik yollar aranmaya başlanmıştır. Bu önleme yollarından biri olan hukuk aracına başvurma açısından güncel Türk hukukunda siber zorbalığa yönelik doğrudan bir yasa bulunmamaktadır. Ancak bazı kanun hükümlerinin uygulanan sanal zorbalığa karşı işletilmesi mümkündür.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda (TMK)⁵⁸ düzenlenen tazminat yükümlülüğü işletilebilecek bu yasalardan biridir. Şayet kişi, maruz kaldığı siber zorbalık sonucunda kişilik hakları ihlal edildiği için maddi bir zarara uğramışsa bu zararının giderilmesini TMK’da Kişiler Hukuku başlığı altında düzenlenen maddi tazminat hükümlerine göre talep edebilecektir. Siber zorbalık sonucunda acı, elem ve keder yaşayan mağdur bu durumda TMK’daki manevi tazminat kurumu ile zararının giderilmesini talep edebilecektir⁵⁹.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (5651 s. Kanun)⁶⁰ da adından anlaşılacağı üzere internet ortamında yapılan yayınlara yönelik hazırlanmış bir kanundur. Bu kanun kapsamında internette işlenen suçları engellemek amacıyla tedbir niteliğinde erişimin engellenmesi kararı verilebilmektedir. Erişimin engellenmesi hukuka aykırı içeriğe internet ortamında ulaşılamamasını sağlamaktadır. Dolayısıyla siber zorbalığa maruz kalan bir mağdurun hakkında paylaşılan içeriklere yönelik erişimin engellenmesi kararı aldırarak daha fazla insanın bu içeriğe ulaşması ihtimalini ortadan kaldırması mümkündür⁶¹.

İncelenmesi gereken bir diğer kanun da 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’dur (KVKK)⁶². KVKK kişisel veriyi “*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*” olarak tanımlamıştır. Kanunun amacı kişisel verilerin korunmasını sağlamak ve kişisel veriyi işleyenlerin uyacakları kuralları belirlemektir. Kanun, istisnai haller haricinde kişisel verilerin işlenebilmesi için açık rıza şartı öngörmüştür. KVKK hükümlerine uyulmayarak suç işlenmesi halini kanun, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na (TCK) gönderme

⁵⁸ “Türk Medeni Kanunu”, 4721 § (2001), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>.

⁵⁹ Türk Medeni Kanunu m. 25/3: “*Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.*”

⁶⁰ 5651 sayılı Kanun için: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf> Son Erişim: Kasım 17, 2022.

⁶¹ Bülent Kent, *Türkiye’de İnternet Sitelerine Erişimin Engellenmesi*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), 51.

⁶² “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu”, 6698 § (2016), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6698.pdf>.

yaparak düzenlemiştir. Ayrıca kanunda kabahat hükümleri düzenlemiştir. KVKK madde 18/1-b'ye göre veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyenler idari para cezasına çarptırılır. Yani kişisel verilerinin ele geçirilmesi yoluyla sanal zorbalığa uğrayan bir mağdur, KVKK kapsamında veri sorumlusunun sorumluluğu yoluna da başvurabilecektir⁶³.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde 15 Kasım 2022 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren yeni değişikliğe göre zorbalık disiplin cezası verilebilecek haller kapsamına alınmıştır. Kastedilen zorbalık hem geleneksel akran zorbalığını hem de siber zorbalığı kapsamaktadır. Değişiklik kapsamında bilişim araçları ya da sosyal medya uygulamalarıyla kişilere zarar vermek de yine disiplin suçları kapsamına alınmıştır. Dolayısıyla arkadaşlarına ya da başkalarına siber zorbalık yapan bir öğrenci bu kapsamda disiplin cezası alabilecektir⁶⁴.

Siber zorbalık 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak düzenlenmemiş olsa da uygulanan siber zorbalık kanun kapsamında birçok suça vücut verebilir. Bunlar; intihara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, cinsel taciz, tehdit, kişilerin huzur ve sükununu bozma, hakaret ve özel hayatın gizliliğini ihlal gibi suçlardır. Bu suçlar açısından siber zorbalığı ayrı ayrı değerlendirmek daha uygun olacaktır.

A. İNTİHARA YÖNLENDİRME

TCK'nın "Kişilere Karşı Suçlar" başlıklı ikinci kısmının "Hayata Karşı Suçlar" başlıklı birinci bölümünde m. 84⁶⁵ ile intihara yönlendirme suçu düzenlenmiştir. İntihara yani kişinin kendi hayatına son vermeye⁶⁶ teşebbüs etmesi Türk hukukunda suç olarak düzenlenmemiş; fakat kişinin intihar etmeye azmettirilmesi, teşvik edilmesi, intihar kararının kuvvetlendirilmesi ya da intiharına yardım edilmesi suç olarak nitelendirilmiştir⁶⁷.

Seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlenen intihara yönlendirme suçu⁶⁸ için intiharın

⁶³ KVKK için: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6698.pdf> Erişim: 17.11.2022.

⁶⁴ RG, 15.11.2022, S. 32014, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/11/20221115-1.htm> Son erişim: Kasım 17, 2022.

⁶⁵ (1) Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) İntiharın gerçekleşmesi durumunda, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (3) Başkalarını intihara alenen teşvik eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (4) İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algulama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar.

⁶⁶ "intihar ne demek TDK Sözlük Anlamı", erişim 22 Ocak 2024, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=intihar>.

⁶⁷ İsmail Ercan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 14. bs (İstanbul: Kuram Kitap, 2018), 51.

⁶⁸ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 5. bs (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), 157.

gerçekleşmesi hali nitelikli hal olarak düzenlenmiş ve daha ağır bir cezai yaptırım öngörülmüştür. Kasten işlenebilir bir suç olan intihara yönlendirme suçunda failin fiili ile intihar arasında nedensellik bağı bulunması yani intihar eden kişinin söz konusu fiil nedeniyle intiharı gerçekleştirmiş olması gerekmektedir.⁶⁹ Aklında intihar fikri olmayan kimsenin intihara ikna edilmesi halinde intihara azmettirme; intihar düşüncesi var olan ancak harekete geçmemiş kimsenin teşvik edilmesi durumunda intihara teşvik etme; intihar kararını vermiş ancak henüz gerçekleştirmemiş kişiye destek verilmesi halinde intihar kararını kuvvetlendirme; intihar edecek kişiye bunu gerçekleştirmesi için imkân sağlanması halinde ise intihara yardım etme şeklinde intihara yönlendirme fiili gerçekleştirilmiş olacaktır⁷⁰.

Siber zorbalık açısından değerlendirildiğinde intihar etme niyetinde olmayan bir çocuğun internette tanıştığı siber zorba tarafından intihara azmettirilmesi mümkündür. Bir siber zorba, intihar etme niyetinde olan bir çocuğa ne şekilde intihar edebileceğine yönelik öneriler aracılığıyla yardım edebilir. Ancak intihara yönlendirme suçunun ne şekillerde işlenebileceği kanun maddesinde açıkça ifade edildiğinden⁷¹ maruz kaldığı siber zorbalık sonucunda intihar eden bir çocuk açısından bu hükme başvurulamayacaktır. Uğradığı siber zorbalık sonucu intihar eden çocuğu, sanal zorbalığa maruz bırakan kişinin ne şekilde cezalandırılacağına yönelik bir hüküm bulunmadığı göz önünde bulundurulduğunda kanunun bu yönden eksik olduğundan söz edilebilir.

B. ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARI

TCK m. 103'te çocukların cinsel istismarı suçu düzenlenmiştir⁷². Bu madde kapsamında cinsel istismar fiili tanımlanmıştır. Buna göre on beş yaşını tamamlamamış ya da tamamlamış olsa da algılama yeteneği gelişmemiş çocuklara karşı yapılan her türlü cinsel davranış cinsel istismara girecektir. Madde metninden anlaşıldığı üzere yetişkin birinin bir çocuğa cinsel amaçla dokunması ve cinsel içerikli videoların bir çocuğa izletilmesi de bu suça vücut verebilir.

Artuç'un belirli bir yoğunluğa ulaşmamış, birden gerçekleştirilen ve temas içeren

⁶⁹ Mehmet Emin Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 17. bs (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), 162-67.

⁷⁰ Veli Özer Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 13. bs (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 178-80.

⁷¹ Ercan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 52.

⁷² (1) *Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza, istismar durumunda on yıldan, sarkıntılık durumunda beş yıldan az olamaz. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun failinin çocuk olması hâlinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır. Cinsel istismar deyiminden;*

a) *On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,*

b) *Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır.*

davranışlar olarak ifade ettiği sarkıntılık; bu madde kapsamında suçun basit hali olarak değerlendirilmeye alınmış ve daha az cezayla cezalandırılması öngörülmüştür⁷³. Örneğin bir kimsenin dışarıda oynayan bir çocuğa cinsel amaçla dokunması halinde fiil sarkıntılık düzeyinde kalacakken çocuğu kendi vücuduna doğru çekerek çocuğun cinsel organını okşama şeklinde gerçekleştirdiği fiil basit cinsel istismar kapsamında değerlendirilebilecektir. Sarkıntılık düzeyindeki fiilin gerçekleştirilmesi için Ergüne'nin de ifade ettiği gibi vücuda temas gerektiğinden⁷⁴ suçun bu halinin siber zorbalık kapsamına girmesi mümkün görünmemektedir.

Bir kişinin on beş yaşından küçük birine sürekli olarak cinsel içerikli videolar yollaması siber zorbalık olarak değerlendirilebilir. Bu şekilde gerçekleştirilen bir siber zorbalık da TCK'nın 103. maddesi gereğince cezalandırılabilir. Ayrıca kanun bu suçun nitelikli hallerini de düzenlemiştir. Örneğin bu suçun çocuğun öğretmeni tarafından işlenmesi halinde verilecek olan ceza yarı oranında artırılacaktır. Kanun koyucunun bu şekilde bir yol izleyerek çocuğu gözetim veya eğitim yükümlülüğüne sahip olan ve çocuğa ulaşımı çok kolay olan kişilerin bu durumu suiistimal ederek suçu işlenmesini önlemek istemiştir.

Yargıtay'ın görüşü çocuğun vücut dokunulmazlığı ihlal edilmediği gerekçesiyle yapılan bu tarz video gönderme, çocuğa cinsel içerikli mesajlar atma gibi suçların cinsel taciz kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönündedir⁷⁵⁷⁶⁷⁷. Ancak TCK 103. Madde metninde

⁷³ Mustafa Artuç, *Pratik Türk Ceza Kanunu*, 4. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), 547.

⁷⁴ Elif ERGÜNE, "Çocukların Cinsel İstismarı Suçu", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 29,S.1: 62, erişim 22 Ocak 2024, <https://dergipark.org.tr/en/pub/maruhad/issue/78197/1219092>.

⁷⁵ Y. 14. CD, 17.11.2020, E.2016/4987, K.2020/5046: "...Katılan mağdurun aşamalarındaki anlatımları, mahkemenin kabulü ile tüm dosya içeriğine göre, sanığın değişik tarihlerde on üç yaşındaki katılan mağdura yönelik internet üzerinden cinsel içerikli yazışmalar yapma ve msn üzerinden gerçekleştirilen görüntülü görüşme sırasında cinsel organını gösterme şeklindeki eylemlerinin katılan mağdurun vücut dokunulmazlığını ihlal etmeyip bedensel temas içermemesi sebebiyle zincirleme şekilde cinsel taciz suçunu oluşturduğu gözetilerek bu suçtan mahkumiyetine karar verilmesi gerekirken suç vasfının tayininde yanılığa düşülerek çocuğun cinsel istismarı suçundan hüküm kurulması..."

⁷⁶ Y. 14. CD, 04.11.2020, E. 2016/4731, K. 2020/4718: "... Sanık hakkında zincirleme şekilde çocuğun cinsel istismarı suçundan kurulan hükmün incelenmesinde; Mağdurların aşamalarındaki beyanları, savunma ve tüm dosya içeriği nazara alındığında olay günü kendisini kadın şarkıcı olarak tanıtan sanığın, internet ortamında tanıştığı on beş yaşından küçük mağdurelerle yaptığı sohbet sırasında kıyafetlerini çıkarmalarını isteyip, yarı çıplak halde izlemek şeklindeki eyleminin bedensel temas içermemesi nedeniyle zincirleme şekilde cinsel taciz suçunu oluşturduğu gözetilerek bu suçtan mahkumiyetine karar verilmesi gerekirken suç vasfının tayininde yanılığa düşülerek çocuğun cinsel istismarı suçundan hüküm kurulması ..."

⁷⁷ Y. 9. CD, 28.09.2022, E. 2021/3304, K. 2022/8366: "... Mağdure beyanları, savunma, mesajlaşma içerikleri ve tüm dosya içeriğine göre, internet üzerinden tanışan sanık ve mağdurenin yüz yüze hiç görüşmedikleri, sanığın fiziksel bir temasta bulunmaksızın tehditle mağdureyi soyundurmak ve cinsel içerikli yazışmak suretiyle çıplak görüntülerini elde ettiği olayda, eylemlerinin 5237 sayılı TCK'nın 107/1. maddesinde düzenlenen şantaj ile 105/1. ve 43. maddelerinde düzenlenen cinsel taciz suçlarını oluşturduğu gözetilmeden suç vasfının tayininde yanılığa düşülerek çocuğun cinsel istismarı suçundan hüküm kurulması ..."

böyle bir ayrıma gidilmediğinden⁷⁸ çocuğun cinsel istismarı suçu her türlü cinsel amaçlı davranışı kapsmalıdır. Davranış sadece temas yoluyla gerçekleştirilecek bir şey değildir⁷⁹. Cinsel organının fotoğrafını çekip göndermek de bir davranıştır. Dolayısıyla Yargıtay'ın bu tarz davranışları cinsel taciz değil çocukların cinsel istismarı kapsamında değerlendirmesi daha isabetli olacaktır. Çünkü çocuğa yönelik bu tür cinsel davranışlar da birer istismardır.

C. CİNSEL TACİZ

Cinsel taciz doktrinde, vücut bütünlüğü ihlal edilmeksizin kişinin cinsel yönden rahatsız edilmesi olarak tanımlanmıştır⁸⁰. Yani bir kişinin başka bir kişiye karşı cinsel amaçlarla yaptığı vücut hareketleri ve söylediği sözler cinsel taciz olarak değerlendirilebilir.⁸¹ TCK m. 105'te cinsel taciz suçu düzenlenmiştir. Bu maddeye göre cinsel amaçlarla bir kişiyi taciz eden kişi, şikâyet üzerine hapis cezası ya da adli para cezası ile cezalandırılacaktır⁸². Bu suçun bir çocuğa karşı işlenmesi durumunda ise kanun koyucu cezada artırım öngörmüştür. Yargıtay'ın görüşü siber zorbalığın da kapsamına giren cinsel içerikli vücut bütünlüğünü ihlal etmeyen davranışların cinsel taciz kapsamında değerlendirilmesi yönünde olduğundan⁸³ bir çocuğa gönderilen cinsel içerikli mesaj doğrultusunda fail cinsel taciz suçunun nitelikli halinden cezalandırılacaktır.

Bu maddenin 2. Fıkrasının d bendinde elektronik haberleşme araçlarından faydalanarak bu suçun işlenmesi halinde cezada artırım öngörülmüştür. Elektronik araçlarla suçun işlenmesi kolaylaşacağı için böyle bir ağırlaştırıcı sebep düzenlenmiştir.

Tüm bu kanun ve doktrin açıklamaları ışığında *sexting* adı verilen cinsel içerikli fotoğraf ve videoların gönderilmesi yoluyla yapılan siber zorbalık, cinsel taciz suçuna vücut verebilecek niteliktedir. Bu suçun oluşması için hareketin mutlaka cinsel amaçlarla gerçekleşmesi

⁷⁸ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, ve Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 16. bs (Ankara: Seçkin, 2018), 425.

⁷⁹ Ercan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 102.

⁸⁰ Leyla Çakıcı Gerçek, "Yargıtay Kararlarıyla Cinsel Taciz Suçu," *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 60, S. 1 (2011): 47, https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001620.

⁸¹ Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 337.

⁸² *Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına fülün çocuğa karşı işlenmesi hâlinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*

⁸³ Y. 14. CD, 08.01.2020, E. 2016/5271, K. 2020/173: "... Saniğin, internet üzerinden irtibat kurduğu on bir yaşındaki mağdureye kendisini kız çocuğu olarak tanıtmak suretiyle kandırıp cinsel içerikli görüşmeler yaptığı ve onu ikna ederek kamera karşısında soyunmasını sağladığı olayda, herhangi bir görüntü kaydı ile depolama işleminin de yapılmadığı nazara alındığında mevcut haliyle bedensel temas içermeyen eylemlerin zincirleme şekilde cinsel taciz suçunu oluşturduğu gözetilerek 5237 sayılı TCK'nın 105/1, 43. maddeleri uyarınca cezalandırılması gerekirken, suç vasfının tayininde yanılığa düşülerek çocuğun cinsel istismarı suçundan mahkumiyetine karar verilmesi ..."

gereklidir. Yani sürekli olarak birine pornografik içerikli videolar göndermek hem siber zorbalık hem de cinsel taciz oluştururken ısrarla birine cinsel içerikli olmayan ama rahatsız edici derecede mesaj göndermek siber zorbalık olarak değerlendirilebilecekken cinsel taciz suçunu oluşturmayacak gerçekleştirilen fiil doğrultusunda uygun düşmesi halinde TCK m. 123'te düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunu oluşturabilecektir.

Örnek bir Yargıtay kararında *Whatsapp* uygulaması üzerinden gerçekleştirilen bir cinsel tacizde ilk derece mahkemesi TCK m. 105/1'den hüküm kurmuştur. Yargıtay suçun TCK m. 105/2-d maddesi ile artırılması gerektiği halde bu artırım yapılmadan hüküm kurulduğu için bozma kararı vermiştir⁸⁴.

D. TEHDİT

Tehdit suçu kanunun “Hürriyete Karşı Suçlar” başlıklı yedinci bölümünde (TCK m. 106) düzenlenmiştir. Bu tehdit suçunun hareketinin ne şekillerde yapılabileceği de madde metninde yer almaktadır. Buna göre kişinin kendisinin ya da bir yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına zarar vereceğinden bahisle kişiyi tehdit etmek bu suçu oluşturur. Ayrıca karşıdaki kişinin malvarlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle de kişinin bu suçu işlemesi mümkündür⁸⁵.

Kanunda sırf hareket suçu olarak düzenlenmiş olan bu suçun işlenmesi için bahsi geçen fiilin gerçekleştirilmesi gerekmez.⁸⁶ Şayet fiil işlenirse ayrıca kanundaki tanıma uyması halinde kanunun ilgili maddesine göre de cezalandırılacaktır. Bu madde uyarınca suçun işlenmesi karşıdaki kişide sair bir korku uyandıracak nitelikte tehdidin gerçekleştirilmesidir. Maddenin 2. fıkrasının b bendiyle kişinin kendisini tanınamayacak bir hale koyarak suçu işlemesi ağırlaştırıcı hal olarak düzenlenmiştir.

Bir kişinin dijital teknolojileri kullanarak başkasını tehdit etmesi mümkündür. Siber zorbalığın unsurlarından biri tekrarlanma olduğu için gerçekleştirilen bu fiil ancak devamlılık arz ediyorsa siber zorbalık kapsamında değerlendirilebilir. Şayet siber zorba bunu anonim bir

⁸⁴ Y. 4. CD, 15.12.2021, E.2016/6436, K.2021/29433: “...b-Cinsel taciz suçu açısından; Sanığın cinsel taciz eylemini whatsapp uygulamasından gerçekleştirdiğinin anlaşılması karşısında; kurulan hükümde cezanın TCK'nın 105/2-d maddesi ile artırılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması suretiyle eksik ceza tayini...”

⁸⁵ Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı dokuz aydan az olamaz. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

⁸⁶ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 342.

hesap aracılığıyla da yapıyorsa TCK m. 106/2-b'de düzenlenen suçun ağırlaştırılmış halini meydana getirmiş olacak ve siber zorbanın bu madde kapsamında cezalandırılması yoluna gidilebilecektir.

Facebook üzerinden birden fazla kişiye defalarca tehdit içerikli mesajlar gönderen sanığa ilişkin Yargıtay kararında sanık hem tehdit suçundan sorumlu tutulmuş hem de zincirleme suç hükümleri kapsamında cezası artırılmıştır⁸⁷. Dolayısıyla tehdit suçunun tekrar unsuru aranan siber zorbalık kapsamında işlenmesi halinde zincirleme suç hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

E. KİŞİLERİN HUZUR VE SÜKUNUNU BOZMA VE ISRARLI TAKİP

Siber zorbalığın sebep olduğu en temel zararlardan biri kişinin huzurunun bozulmasıdır. Zorba yaptığı fiillerle mağdura rahatsızlık vermekte dolayısıyla da mağdur huzursuz olmaktadır. Örneğın zorba ısrarla mağduru arayarak ya da sürekli e-posta göndererek rahatsız ediyor olabilir. Bu rahatsızlıkların TCK m. 123'te düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçuna vücut vermesi mümkündür. Bu suç için aranan hareketler kişinin huzur ve sükununu bozmak amacıyla ısrarla araması ya da yine bu maksatla başka bir hukuka aykırı fiilin meydana getirilmesidir⁸⁸.

Israr bu suçun unsurunu oluşturduğundan kişilerin huzur ve sükununu bozma tekrarlandığında siber zorbalığı oluştursa da zincirleme suç oluşturmayacaktır. Yargıtay da birden çok kez *facebook* üzerinden mesaj göndererek TCK m. 123'te düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunun gerçekleştiği fakat ısrar suçun ögesi olduğunun TCK m. 43'te yer alan zincirleme suç hükümlerinin bu suça uygulanamayacağı gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur⁸⁹.

TCK m. 123/A'da da ısrarlı takip suçu düzenlenmiştir⁹⁰. Fiziken bir başkasının takibi

⁸⁷ Y. 4. CD, 05.04.2021, E.2018/3698, K.2021/11759: " ... Sanığın, katılan ...'un kendisi ile arkadaşlığına devam etmesi amacıyla, katılan ...'ün ve annesi ... ile babası katılan ...'ın ortak kullandığı facebook hesaplarına mesajlar göndermek suretiyle gerçekleştirdiği tehdit eylemlerinin, bir suç işleme kararının icrası kapsamında birden fazla kişiye karşı birden fazla mesajla işlenmesi nedeniyle, TCK'nın 106/1.1 maddesinden hüküm kurulurken zincirleme suç hükümleri gereği, TCK'nın 43/2-1. maddesi gereğince temel ceza artırıldıktan sonra... "

⁸⁸ Sırf huzur ve sükununu bozmak maksadıyla bir kimseye ısrarla; telefon edilmesi, gürültü yapılması ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması halinde, mağdurun şikâyeti üzerine faile üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

⁸⁹ Y. 4. CD, 21.02.2018, E.2017/7243, K.2018/3294: "...Sanığın, farklı zamanlarda ve birden çok kez facebook üzerinden mesaj göndermek şeklinde gerçekleştirdiği suça konu eylemlerinde, TCK'nın 123. maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunun "ısrar" ögesinin oluşması karşısında, zincirleme suç hükümlerinin uygulanma koşullarının bulunmadığı gözetilmeden, TCK'nın 43. maddesinin uygulanması suretiyle fazla ceza belirlenmesi..."

⁹⁰ Israrlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü

gibi; bilişim sistemleri ya da haberleşme ve iletişim araçları aracılığıyla kişiyle temas kurmaya çalışarak huzursuzluğa neden olmak da bu madde kapsamında suç oluşturacaktır. Kovuşturulması şikâyete bağlı olan bu suç için hapis cezası öngörülmüştür. Zorbanı sürekli olarak sosyal medya hesaplarından engellemesine rağmen siber zorbanın farklı hesaplarla mağdura rahatsızlık vermesi bu suç kapsamında değerlendirilebilecek bir siber zorbalık örneğidir.

F. HAKARET

Bir kişiye bir olgu isnat etmek ya da kişiye sövmek suretiyle kişinin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kimse TCK m. 125 kapsamında düzenlenen hakaret suçunu işlemiş olur. Hakaret suçu mağdurun doğrudan yüzüne karşı işlenebileceği gibi mağdurun gıyabında da işlenebilecek bir suçtur. Maddenin ikinci fıkrasında suçun mağdura yönelik sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde de cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Dördüncü fıkrada da suçun alenen işlenmesi hali ağırlaştırıcı neden olarak eklenmiştir⁹¹.

Sosyal medyada bazı kişiler başkalarının paylaşımlarının altına hakaret içerikli yorumlar yapabilmektedirler. Sürekli olarak bir kişi tarafından bir başka kişiye karşı böyle yorumların yapılması halinde siber zorbalıktan bahsetmek mümkündür. Yapılan bu siber zorbalık aynı zamanda TCK m. 125'te düzenlenen hakaret suçunu da meydana getirecektir. Bu fiilin sosyal medya gibi halka açık bir platformda gerçekleştirilmesi de suçun alenen işlenmesini içeren ağırlaştırılmış haline vücut verecektir.

Bazı sosyal medya platformlarında başkasının paylaşımını yeniden paylaşmak mümkündür. Örneğin *Twitter*'da "retweet" ederek başkasının *tweetinin* yeniden paylaşılması mümkündür. Hakaret içerikli bir *tweetin* retweet yapılması halinde Yargıtay'a göre hem *tweetin* sahibi hem *retweet* yapan kişi hakaret suçundan sorumlu tutulacaktır. Hatta böyle bir durumda zincirleme suç hükümleri de uygulama alanı bulacaktır⁹².

kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

⁹¹ Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden (...)45 veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir. (2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur.

(4) Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda biri oranında artırılır.

⁹² Y. 18. CD, 07.12.2015, E.2015/10377, K.2015/12777: "...Saniğin, twitter adlı sosyal paylaşım sitesinde diğer sanık tarafından paylaşılan tweeti retweetlediğinin, kendi ikrarı ile de sabit olması karşısında, kamu görevlisine görevinden dolayı zincirleme şekilde hakaret suçunun unsurları itibarıyla oluştuğu gözetilmeden, saniğin mahkumiyeti yerine beraat kararı verilmesi..."

G. ÖZEL HAYATA VE HAYATIN GİZLİ ALANINA KARŞI SUÇLAR

TCK'nın "Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar" bölümünde haberleşmenin gizliliğini ihlal (TCK m. 132), kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması (TCK m. 133), özel hayatın gizliliğini ihlal (TCK m. 134), kişisel verilerin kaydedilmesi (TCK m. 135), verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirilmesi (TCK m. 136) ve verileri yok etmeme (TCK m. 138) suçları düzenlenmiştir. Kanun koyucu bu hükümler ile, kişinin hayatının başkalarından gizlediği kısmını koruma altına almak istemiştir.⁹³ Bu suçların bir kısmı genel olarak siber zorbalık fiiline uygulanabilir niteliktedir. Örneğin bir kişi, diğer bir kişinin kişisel verilerini düzenli olarak bir blog aracılığıyla paylaşıyorsa bu durumda hem verileri paylaşılan kişiye karşı siber zorbalık yapıyor hem de verileri hukuka aykırı olarak verme suçunu işliyor demektir. Ya da KVKK kapsamında kişisel verilerin açık rıza ile kaydedileceği hüküm altına alınmasına rağmen şayet bir zorba sürekli olarak mağdurun fotoğraflarını çekip kaydediyorsa bu suç kapsamında sorumlu tutulabilecektir.

TCK m. 132'de düzenlenen haberleşmenin gizliliğinin ihlali doğrudan siber zorbalıkla bağdaşması zor olan bir suç tipidir. Ancak maddenin ikinci fıkrasında yer alan kişiler arasındaki haberleşme içeriklerinin ifşa edilmesi suçu siber zorbalık kapsamında işlenebilir⁹⁴. İki kişi arasında geçen *whatsapp* mesajlarının taraflardan biri tarafından sürekli ekran görüntüsü alınarak bir sosyal medya platformunda paylaşılması maddede aranan ifşa şartını sağladığından suçun oluşmasını sağlayacaktır.

TCK m. 134'te düzenlenen özel hayatın gizliliğini ihlal hükmü ise bu bağlamdaki birçok suçu içine alan çatı bit hüküm niteliğindedir. Şayet diğer hükümler kapsamına girmeyen fakat suç teşkil edebilecek bir siber zorbalık fiili bu madde kapsamında da değerlendirmeye tabi tutulabilir. Özel hayatın gizliliğini ihlal birçok şekilde gerçekleştirilebilir. Okulda soyunma odasına kamera yerleştirilmesiyle bu suç işlenebileceği gibi kişinin sadece sevgilisine gönderdiği müstehcen içerikli bir fotoğrafının paylaşılmasıyla da işlenebilir. Ayrıca gizliliğin görüntü ya da ses kaydı olarak veya var olan görüntü ya da sesi hukuka aykırı olarak paylaşmak suretiyle ihlal edilmesi halleri madde kapsamında ağırlaştırıcı hal olarak kabul edilmiştir⁹⁵.

⁹³ Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 500.

⁹⁴ (2) *Kişiler arasındaki haberleşme içeriklerini hukuka aykırı olarak ifşa eden kimse, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*

⁹⁵ (1) *Kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.*
(2) *Kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri hukuka aykırı olarak ifşa eden kimse iki yıldan beş yıla*

Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda sanık önce mağdura özel nitelikteki fotoğrafları paylaşacağı bahsiyle şantaj uygulamış; ardından da fotoğrafları facebookta paylaşmıştır. Yargıtay ilk derece mahkemesinin TCK m. 134 kapsamında özel hayatın gizliliğini ihlal suçu üzerinde kurduğu hükmü yerinde bulmuştur⁹⁶.

H. SİBER ZORBALIK AYRI BİR SUÇ TİPİ OLARAK DÜZENLENMELİ Mİ?

Suç *Koca ve Üzülmöz* tarafından insanların toplum içinde birlikte yaşamalarını sağlamak için korunması gerekli olan değerleri ihlal eden insan davranışı olarak tanımlanmıştır. Bu ihlale neden olan insan davranışları haksızlık oluşturmaldır. Ancak haksızlık oluşturan her hareket suç kabul edilmemektedir. Bir haksızlığın suç olarak nitelendirilebilmesi için cezalandırılabilir olması gerekmektedir. Ceza ise meydana getirilen bu haksızlıklar karşısında uygulanan yaptırım olarak tanımlanabilir. Ancak her haksızlık suç teşkil etmediği gibi her haksızlığın cezalandırılması da söz konusu değildir. Hatta ceza hukuku doktrinde başvurulacak son yol olarak görülmektedir⁹⁷. Ceza hukukunun amacı belirli sınırlar çizerek toplumsal düzeni sağlamaktır. Bu amaç Türk ceza hukuku açısından da geçerlidir. 5237 sayılı TCK'nın 1. Maddesinde ceza kanununun amacı yer almaktadır ve bu amacın gerçekleştirilmesi için suç ve cezaların düzenlendiği de aynı madde kapsamında yer almaktadır⁹⁸. Bu kapsamda işlenen suçlara devletin cezai yaptırımlarla müdahale etmesi söz konusudur. Ancak söz konusu müdahale hukuk devletinin de bir gereği olarak keyfi ve sınırsız değil, hukukun çizdiği çerçeve içerisinde gerçekleştirilir.⁹⁹

Bir hukuk devletinde ceza hukuku önemli olduğu kadar ifade özgürlüğü de önemlidir. İfade özgürlüğü adından da anlaşılacağı üzere düşüncelerin özgürce açıklanabilmesi anlamına gelmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) m. 10 ile ifade özgürlüğünü koruma

kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İfşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükmolunur.

⁹⁶ Y. 12. CD, 15.09.2021, E.2020/5203, K.2021/5820: "...Sanık ... ile mağdur ... arasındaki ilişkinin mağdurun kocası tarafından öğrenilmesi ve mağdurun sanıkla olan ilişkisini bitirmek istemesi üzerine, sanığın, mağdura, kendisiyle olan birlikteliğini devam ettirmemesi halinde, beraber oldukları dönemde ele geçirdiği özel görüntülerini internette yayımlayacağı tehdidiyle şantajda bulunduğu ve mağdurla tekrar iletişim kurma çabalarına olumlu yanıt alamayınca mağdurun fiziksel mahremiyetine ilişkin özel fotoğraflarını ve videolarını facebook adlı sosyal paylaşım sitesinde yayımladığı iddialarına konu olayda; Sanığın üzerine atılı şantaj ve görüntü veya seslerin ifşa edilmesi suretiyle özel hayatın gizliliğini ihlal suçlarının sübut bulduğuna ve eylemlerin hukuki nitelendirmesine yönelik mahkemenin kabulünde dosya kapsamına göre bir isabetsizlik görülmemiş..."

⁹⁷ Mahmut Koca, İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), 41-44.

⁹⁸ *Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.*

⁹⁹ İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 11. bs (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015), 38.

altına almıştır¹⁰⁰. Anayasa¹⁰¹ m. 26'da düzenlenen ifade özgürlüğü sınırsız bir özgürlük değildir¹⁰² ve m. 26/2'de bu özgürlüğün hangi hallerde sınırlandırılabilceği düzenlenmiştir. Buna göre suçların önlenmesi ve suçluların cezalandırılması hallerinde ifade özgürlüğünün sınırlandırılabilmesine Anayasa izin vermiştir.

Doktrinde yer alan bir görüş, siber zorbalığın ayrı bir suç olarak düzenlenmesi halinde ifade özgürlüğünü kısıtlayacağını belirtmekte ve failin kimliğinin tespitinin zorluğu, kavramın muğlaklığı gibi nedenlerle siber zorbalığın ayrı bir suç olarak düzenlenmesinin zor olduğunu ifade etmektedir¹⁰³. Fakat siber zorbalığın neden olduğu etkilerin ağırlığı ile ifade özgürlüğü karşılaştırıldığında intihara kadar varabilen siber zorbalığın öne koyulması gerektiği sonucuna varılabilir. Her ne kadar ifade özgürlüğü hem AİHS ile hem de Anayasa ile güvence altına alınmış olsa da her iki hukuki belge de belli durumlar halinde bu özgürlüğün sınırlandırılabilceğini öngörmüştür. Dolayısıyla siber zorbalığın önlenmesi için ifade özgürlüğünün sınırlandırılabilmesi de mümkün gözükmektedir.

Sanal zorbalık sonucunda TCK'daki bazı suçların gerçekleştiği hallerde bu fiillerin bu suçlardan cezalandırılabilmesi mümkündür. Ancak yapılan her siber zorbalık fiiline uyan bir suç TCK'da yoktur. Ceza Kanununun amacı da göz önünde bulundurulduğunda toplum düzenini bozan böyle bir fiilin cezalandırılabilirliğinin mümkün olması gerekmektedir. Var olan suç tiplerine girmeyen siber zorbalık fiillerinin cezasız kalması hukukun bu fiillere göz yumduğu şeklinde algılanabilir. Sonuç olarak bu durumun çözüme kavuşturulabilmesi için TCK'da bir revizyona gidilerek siber zorbalığın suç olarak düzenlenmesi yahut da mevcut suçların kapsamının genişletilerek var olan boşluğun doldurulması gerekir. Bu sayede

¹⁰⁰ 1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir."

¹⁰¹ "Anayasa", 2709 § (1982), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>.

¹⁰² Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

¹⁰³ Maviş, "Ceza Hukuku Boyutuyla Siber Zorbalık", 2488-2494.

teknolojinin açmış olduğu siber zorbalık sorunu çözülmeye yönelik önemli bir adım atılmış olur.

SONUÇ

Bilgi ve iletişim teknolojileri her geçen gün artan kullanıcı sayılarıyla insan hayatını kolaylaştırmaya çalışmaktadır. Bir tıklama ile aranan şeye kolayca ulaşılmasını, bir tuşla uzaktaki insanlarla bağlantı kurulmasını sağlayan bu teknolojiler; sadece hayatı kolaylaştırmakla kalmamaktadır. Dünya üzerindeki hemen her şeyi olduğu gibi kötü niyetli insanlar bu teknolojileri de kötü amaçlar için kullanabilmektedir. Siber zorbalık da bu kötü amaçlardan biri olarak insanların karşısına çıkmaktadır. Uzun yıllardır var olan yüz yüze akran zorbalığına bazı yönleri ile benzeyen bazı yönleriyle tamamen ayrılan siber zorbalık; maruz kalanı intihara kadar götürebilen ciddi bir davranıştır. İnternetin kişilerin kimliklerini gizlemesini kolaylaştırmasını da kendi emellerine alet eden sanal zorbalılar, bu sayede fiillerini daha rahat bir şekilde yapabilmektedirler. Siber zorbalık mağdurlarının hayatları bu zorbalık fiilinden pek çok yönden etkilendiğinden bu soruna bir çözüm bulmak gerekmektedir. Okullarda siber zorbalığı önlemeye yönelik eğitimlerin verilmesinin yanında Türkiye de dahil olmak üzere bazı ülkelerde siber zorbalık disiplin suçu olarak kabul edilmiştir. Ancak sanal zorbalığı sadece öğrenciler gerçekleştirmediği için sadece öğrencilere yönelik bu tarz önlemler yeterli olmamaktadır. Hal böyle olunca ABD'nin eyaletlerinin çoğunda olduğu gibi bazı ülkeler yasalarında siber zorbalığı suç olarak düzenlemiş ve bu problemin önüne bu şekilde geçmeyi hedeflemişlerdir. Türkiye'de olduğu gibi bazı ülkeler ise ceza yasalarında var olan suçların siber zorbalık kapsamında işlenmesi halinde bunların cezalandırılması yolunu benimsemiştir. Ancak gelişen teknoloji suç ve cezalarda da değişimleri zorunlu kılmaktadır. Toplumun düzenini bozan, insanlara zarar veren siber zorbalık da bu kapsamda hukuk düzenince dikkate alınıp üzerine düzenleme yapılması gereken bir durumdur. İnternetin herkesin "zorbalığa uğrar mıyım?" korkusu yaşamadan, özgürce hareket edeceği bir alan olması gerektiğinden yasalarca bu güvencenin sağlanması gerekmektedir. Başka insanları aşağılayan, onlara hakaret eden, onların özel hayatlarını ihlal eden bir ifade özgürlüğü söz konusu olamayacağından siber zorbalıkların fiillerinin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceği açıktır. Mevcut suçların her tip siber zorbalığı kapsamadığı düşünüldüğünde; Türkiye'de bu sorunun ilerlemesinin önüne geçilebilmesi için kanun koyucunun TCK kapsamına ayrı bir suç olarak siber zorbalığı dahil etmesi gerekmektedir. Şayet şu an için bu uygulanabilir görülmemekteyse kanundaki suç tiplerinin daha detaylı düzenlenmesi ve siber zorbalığın her türlüünü kapsar hale getirilmesi gerekli görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgül, Gülendâm. “Siber Zorbalığın Nedenleri Üzerine Kuramsal Açıklamalar”. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi* 1,S.2 (2020): 149-67.
- Arıca, Osman Tolga ve Sinem Siyahhan. “Cyberbullying among Turkish Adolescents” *Cyber Psychology & Behaviour* 11, S. 3 (2008), <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.0016>.
- Artuk, Mehmet Emin, Ahmet Gökcen, M. Emin Alşahin, ve Ü. Kerim Çakır. *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. 17. bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Artuç, Mustafa. *Pratik Türk Ceza Kanunu*. 4. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Beran, Tanya, Qing Li. “Cyber-Harassment: A Study of A New Method for An Old Behaviour.” *Journal of Educational Computing Research* 32, S. 3 (2005), <https://doi.org/10.2190/8YQM-B04H-PG4D-BLLH>.
- Betts, Lucy R. *Cyberbullying: Approaches, Consequences and Interventions*. Nottingham: Palgrave Macmillan, 2016.
- Center, Cyberbullying Research. “What Is Cyberbullying?” Cyberbullying Research Center, 05 Ocak 2015. <https://cyberbullying.org/what-is-cyberbullying>.
- Chisholm, June F. “Review of the Status of Cyberbullying and Cyberbullying Prevention.” *Journal of Information Systems Education* 25, S. 1 (2014), <https://jise.org/Volume25/n1/JISEv25n1p77.html>.
- Cyberbullying Research Center. “Bullying Laws and Cyberbullying Laws Across America”. Erişim 21 Ocak 2024. <https://cyberbullying.org/bullying-laws>.
- Cyberviolence against Women and Girls: A World-wide Wake-up Call. Son erişim: Kasım 17, 2022, <https://en.unesco.org/sites/default/files/genderreport2015final.pdf>.
- Ercan, İsmail. *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. 14. bs. İstanbul: Kuram Kitap, 2018.
- Ergüne, Elif. “Çocukların Cinsel İstismarı Suçu”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 29, S.1. Erişim 22 Ocak 2024. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maruhad/issue/78197/1219092>.
- Farrington, David P. “Understanding and Preventing Bullying”, *Crime and Justice* 17, (1993), <https://doi.org/10.1086/449217>.
- Gerçek, Leyla Çakıcı. “Yargıtay Kararlarıyla Cinsel Taciz Suçu.” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 60, S. 1 (2011), https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001620.
- Gökler, Rıza. “Okullarda Akran Zorbalığı”. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6, S.2. (2009): 511-37.
- Gürhan, Nermin. “Her Yönü İle Akran Zorbalığı”. *Türkiye Klinikleri J Psikiyatrisi Special Topics* 3, S.2 (2017): 175-81.

- Hinduja, Sameer, Justin W. Patchin. "State Bullying Laws". Son erişim: Kasım 16, 2022, <https://cyberbullying.org/Bullying-and-Cyberbullying-Laws.pdf>.
- Koca, Mahmut, ve İlhan Üzülmez. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. 5. bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Kent, Bülent. *Türkiye'de İnternet Sitelerine Erişimin Engellenmesi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.
- Koca, Mahmut, ve İlhan Üzülmez. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin, 2017.
- Koca, Mahmut, ve İlhan Üzülmez. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. 5. bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Kowalski, Robin M., Susan P. Limber, Patricia W. Agatston. *Cyberbullying: Bullying in The Digital Age*. Birleşik Krallık: Wiley-Blackwell, 2012.
- Mapping study on cyberviolence. Son erişim: Kasım 17, 2022, <https://rm.coe.int/t-cy-mapping-study-on-cyberviolence-final/1680a1307c>.
- Maviş, Volkan. "Ceza Hukuku Boyutuyla Siber Zorbalık." *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 29, S. 3 (2021): 2455-2500. <https://doi.org/10.15337/suhfd.929815>.
- Monks, Claire P., Sussanne Robinson, ve Penny Worlidge. "The emergence of cyberbullying: A survey of primary school pupils'perceptions and experiences." *School Psychology International* 33, S.5 (2012): 487, <https://doi.org/10.1177/014303431244524>.
- Olweus, Dan. *Bullying at School: What We Know and What We Can Do*. UK: Blackwell Publishing, 1993.
- Özbek, Veli Özer, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, ve İlker Tepe. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. 13. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Özdemir, Nurten Karacan, Esra Asıcı, Melike Kavuk Kalender, Hafize Keser, Sevda Arslan, Onur Özmen, Evrim Çetinkaya Yıldız, Sümeyye Derin, Funda Barutçu Yıldırım, Nasibe Kandemir Özdiñç, Fatih Özdiñç, Gökhan Atik, Ayşe Almila Tanrıverdi. *Siber Zorbalık: Araştırmaya, Önlemeye ve Müdahale Etmeye Yönelik En Güncel Bilgiler*. İbrahim Tanrıku tarafından düzenlendi. Ankara: Anı Yayıncılık, 2020.
- Özekes, Muhammet. *Sorular- Şemalar- Örneklerle Temel Hukuk Bilgisi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.
- Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. 11. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.
- Robert, Slonje, Peter K. Smith. "Cyberbullying: Another Main Type of Bullying?." *Scandinavian Journal of Psychology* 49, S. 2 (2008), <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2007.00611.x>.

- Schleser, Robert. *Violence in Schools: Issues, Consequences and Expressions*. Kathy Sexton-Radek tarafından düzenlendi. ABD: Praeger, 2005.
- Shariff, Shaheem. *Cyber-Bullying: Issues and Solution for the School, the Classroom and the Home*. Londra: Routledge, 2008, alıntı Erkan Yaman, Yüksel Eroğlu, Adem Peker, “Başa Çıkma Stratejileri ile Okul Zorbalığı ve Siber Zorbalık”, İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2011.
- Smith, Peter K., Jess Mahdavi, Manuel Carvalho, Sonja Fisher, Shanette Russel, Neil Tippet, “Cyberbullying: Its Nature and Impact in Secondary Pupils.” *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 49, S.4 (2008), <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>.
- Soyaslan, Doğan. *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2018.
- Süner, Ahmet Furkan, Ezgi Emlil Alpay, Belgin Ünal, “Akran Zorbalığına Kısa Bir Bakış: Birinci Basamak Sağlık Çalışanlarına Tavsiyeler.” *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi* 30, S.6 (2021), <https://doi.org/10.17942/sted.915101>.
- Şahin, Mustafa ve Sırrı Akbaba. *Okulda ve Sanal Ortamda Zorbalık ve Empati*. Ankara: Nobel, 2017.
- Şimşek İşliyen, Fadime. “Dijital Çağda Bilginin Değişen Niteliği ve İnfobezite: Z Kuşağı Üzerine Bir Odak Grup Çalışması”. *Selçuk İletişim* 13, S.1 (27 Ocak 2020): 246-72.
- Tezcan, Durmuş, Mustafa Ruhan Erdem, ve Murat Önok. *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. 16. bs. Ankara: Seçkin, 2018.
- The World’s First Definition of “Cyberbullying”. Son erişim: Kasım 11,2022, <https://cyberbullying.ca/>.
- TÜİK. “Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2021”. Son erişim: Kasım 14, 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132#:~:text=Cep%20telefonu%20Fak%C4%B1l%C4%B1%20telefon%20kullanma,%20C0'a%20y%C3%BCkseldi%C4%9Fi%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC>.
- TÜİK. “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2022”. Son erişim: Kasım 14, 2022, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587#:~:text=Erkeklerin%20%C4%B0nternet%20kullan%C4%B1m%20oran%C4%B1n%C4%B1n%202022,%80%2C9%20oldu%C4%9Fu%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC.&text=Bireylerin%20%82%2C7'sinin,ise%20%78%2C6%20oldu](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587#:~:text=Erkeklerin%20%C4%B0nternet%20kullan%C4%B1m%20oran%C4%B1n%C4%B1n%202022,%80%2C9%20oldu%C4%9Fu%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC.&text=Bireylerin%20%82%2C7'sinin,ise%20%78%2C6%20oldu).
- Türk, Gülçin Şenyuva. “Şiddet Sarmalı İçinden Siber Zorbalık: Bir Gözden Geçirme.” *Sosyal Bilimler Dergisi*, S.10 (2021), <https://doi.org/10.21733/ibad.901032>.

- UNESCO. Dünyada gençlerin %70'inin maruz kaldığı online zorbalık ve tacizin önlenmesi için. Son erişim: 01.11.2022, <https://www.unicefturk.org/yazi/guvenliinternetgunu>.
- UNICEF. "Cyberbullying: What is it and how to stop it", Son erişim: Kasım 11, 2022, <https://www.unicef.org/end-violence/how-to-stop-cyberbullying>.
- Ural, Berfin, ve Nurcan Özteke. *Okulda Zorbalık*. Ankara: Kök Yayıncılık, 2010.
- Vanderbilt, Douglas ve Marilyn Augustyn. "The Effects of Bullying." *Paediatrics and Child Health* 20, S. 7 (2010), <https://doi.org/10.1016/j.paed.2010.03.008>.
- Yaman, Erkan, Yüksel Eroğlu, ve Adem Peker. *Başta Çıkma Stratejileri ile Okul Zorbalığı ve Siber Zorbalık*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2011.
- Ybarra, Michele L., Marie Diener-West, Philip J. Leaf. "Examining the Overlap in Internet Harassment and School Bullying: Implications for School Intervention." *Journal of Adolescent Health* 41, S.6 (2007), <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.09.004>.
- Yetim, Servet. "Siber Zorbalık, Türkiye ve ABD Karşılaştırması." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.120, (2015), <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-120-1516>.
- Weld Country District Attorney's Office. Cyberbullying: How Do I Comfort My Teen? I'm Cyberbullied. What Can I Do? (Colorado), 2-3, son erişim: Kasım 16, 2022, <https://www.weldda.com/files/sharedassets/weldda/diversions/documents/cyberbullying-how-do-i-comfort-my-teen.pdf>.
- Willard, Nancy E. *Cyberbullying and Cyberthreats: Responding to The Challenge of Online Social Aggression, Threats and Distress*. ABD: Malloy, 2007.

